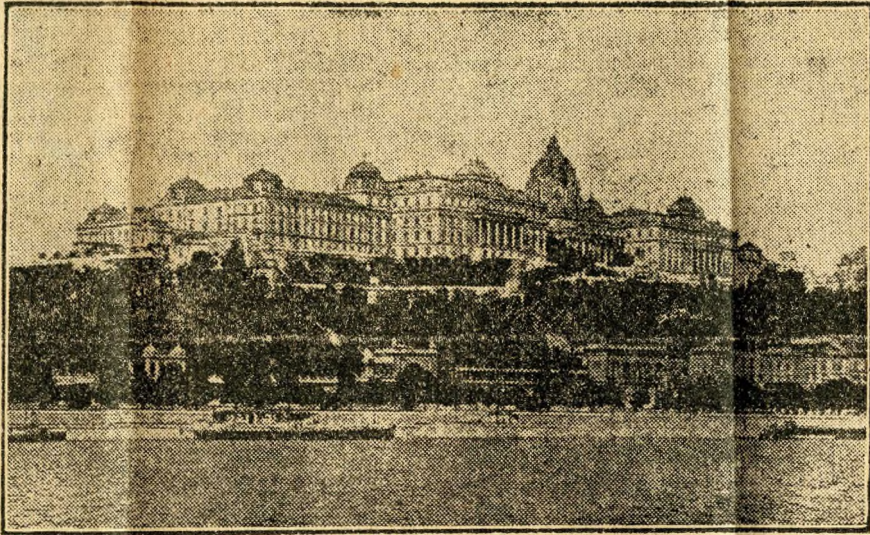

På gränsen mellan ett land i ruiner och en nybyggd stat.

Eff besök i Budapest, en till sitt yttre lugn stad full av motsägelser och strider.

Politiskt fislände.

Horthy skall bört, men ingen vågar säga det högt av fruktan för straff.

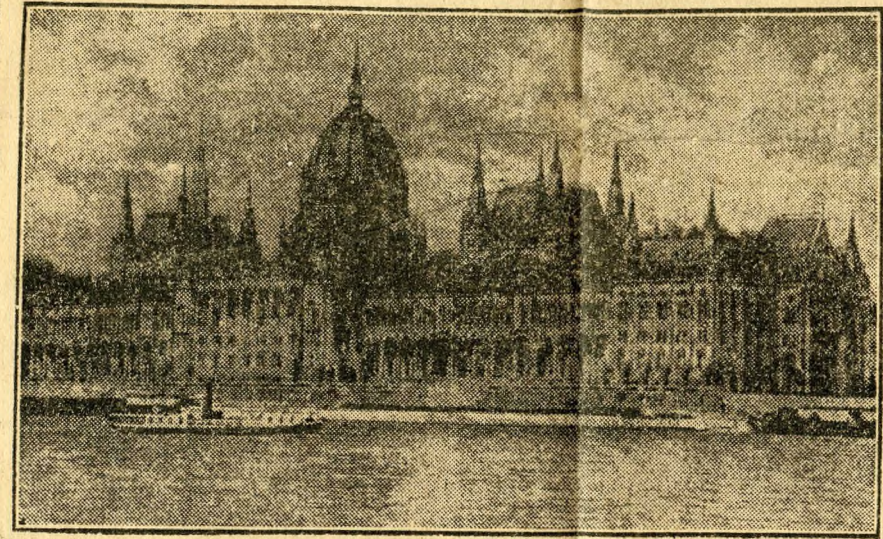

Slottet i Budapest.

"Ah, aus Schweden!" Den svarögdade gränspolisens vresiga uppsyn ljusnar märkbart, när han får det svenska passet i sin hand. Var Sverige egentligen ligger har han icke så klart reda på, men så mycket vet han, att det är att söka fjärran från hans egen gräns och därmed även från hans angelägenheter. Här behöver han icke längre ta ställning, vädra försåt och spionage. Med det svenska passet i handen vilar han ut en sekund för att sedan ta i med fördubblad makt och myndighet inför den efterföljande gamla ungerska damen, som ännu ej hunnit undanröja spåren efter täreflödet hennes chauvinistiska sinne orsakade vid passerandet av den nya gränsen.

Ingen lätt sak för en ungrare att slippa in i Schlesien och vice versa.

Det är icke första gången jag lärt att sätta värde på mitt pass. Det är en gyllene lösen från ett förlovat land inför vilken alla hinder vika. Mina reskamrater från de närmaste grannländerna betrakta mig med avund samma blickar. Det är ingen lätt sak för en ungrare att slippa in i det land han en gång kallat sitt, men serben har likaså heta duster att utstä innan de ungerska myndigheterna öppna sina portar för honom.

Parlamentsbyggnaden i Budapest.

Samtidigt med polisen drar även jag en suck av lättnad, när jag går över den nya gränsen vid Kelebia och tar steget in i ett land, som trots att det sedan århundraden varit känt och omtvistat ändå ligger som ett oupptäckt terra inkognita.

Bakom mig är vägen genom Tyskland, Österrike och Ungern — tristess, ruiner och fattigdom, en enda jämmar över prisstegring och valuta. Tysken säger sig icke kunna köpa sin bier och sin wurst längre. Vem kan tänka sig en tysk detta förutan. Wienaren har fullt upp med att räkna hur mycket hans bröd kostar. Mängden av siffror dansa runt för ögonen.

Framför allt Wien vällar en smärta. Att vandra genom dess gator är som att vandra på ett gungfly. Men detta är förhållanden, som redan så många gånger skildrats, att vi ej vilja trötta med en upprepning.

Med flodångare på Donau till tvillingstäderna Buda och Pest.

Tacksamt vända vi Wien ryggen. Från den stora flodångaren i en tidig morgontimme, innan ännu nattetiset hunnit vika för solen och med Donau makligt glidande utmed dess kaj, se vi Wien strax i en försonligare dager. Och under den dagslånga färden i tro-

pisk värme, förbi oavbrutna fält och sumpmarker bringas de upphetsade nerverna till ro. Självsäkerheten, som de på däck förhärskande engelsmännen ådagalägga, smittar av sig. Nyfiket men för övrigt oberört ta vi i betraktan den gamla gränslinjen mellan Ungern och grannlandet och segla in mellan det nya riket Tjeckoslovakiet på den ena sidan och det kvarvarande Ungern på den andra.

Från båda sidor komma bondkvinnor med fång av samma frukter: säftiga drucklasar, mjuka persikor och tunga sockermelon. På båda sidor dansa hjulen till de små primitiva vattenkvarnarna. Här först kommer den tjeckoslovakiska staden Pressburg och senare det ungerska Grau. Vid kajerna arbeta halvnakna stuveriarbetare. På båda sidor vajar finbladiga akasior och bölja bronsgula majsfäl. Allt andas ro och frid. Mot kvällen faller ett stilla regn och friskar upp den värme-fyllda luften. Med utvilade, friska sinnen väntar man anblicken av Budapest. Och ljudlöst, sakta glider ångaren fram mellan de nu knappast skönjbara höjderna mot tvillingstäderna Buda och Pest, som hälsa oss i strålände ljus. De samma dag dit anlända interparlamentarikerna till ära står den imponanta parlamentsbyggnaden upplyst och reser sig med sina kupoler som en vision ur mörkret över Donau.

en stad full av motsägelser och strider. Det är ett outhärdligt politiskt fislände och tasslande. Främlingen, som kommer dit, undgår icke hur obetydlig han än är att froteras mellan de olika politiska meningsmotståndarna.

Royalisterna vilja göra den hädangångne exkonungen till helgon.

Den royalistiska adeln bär i sina plänböcker och handväskor vykort, framställande kung Karl och hans gemål, tagande nattvarden på järnvägsstationen före sin avresa från landet. Med den bilden i handen ropar man på att den hädangångne exkonungen skall göras till helgon. Och Horthy ser denna partigrupp ej gärna, nu än mindre sedan han låtit tjugufem socialdemokrater slinka in i parlamentet. Det är uppenbart, mena royalisterna, att Horthy tagit sig an kommunisternas sak. Socialister och kommunister är liktydigt för nämnda meningsförespråkare. Trots sina aldrig svikande kyrkobesök och biktfäder svära de en blodig hämnd över "kommunisterna", som under "kommunens" fyra månader trädde in på deras mark.

Men hos magnaterna, de mäktiga jordbesittarna, har Horthy att söka vännar åtminstone så länge skattesystemet är detsamma och de stora godsägarna i proportion icke behöva känna några som helst skattebördor under det de små näringsidkarna och småfolket är färdigt att ägna under dryga pålagor. Nu förestår visserligen en ändring av systemet, men denna lär bli av föga betydelse. Som bland kyrkans män finnas magnater och kyrkan själv ju är jordbesittare är Horthy väl sedd även här. Den katolska kyrkan är förresten nu star-

kare än någonsin i Ungern. Här har den ett av sina starkaste fästet. De delar, som Ungern fick behålla enligt fredsslutet voro nämligen de mest utpräglat katolska. Katolikerna tjäna också nitiskt sina intressen. Man hinner icke väl sätta sin fot på ungersk mark och man får visst av "kära syster" från karmeliterna, från orden Schwestern vom Jesus och vad allt de heta. Skrämmande allvariga i sina svarta kåpor och stärkta dok och åberopande sin "heliga moder" i Holland eller "höga fader" i Rom bjuda de främlingen till gäst i någon av sina klosterekolor. Sedan möter man dem överallt. Ur sjukhusparkens grönska svävar emot dig en sydändsk skönhet i vit abedissadräkt. Det är en betagande medeltidsbild, men lär ej att känna vad som döljer sig bakom förlåten. Många av dessa nunnor uträta storslagna ting, men hela den institution, vari deras arbete är en länk, skrämmar på ett oförklarligt sätt. Alldeles särskilt här i Ungern, där man starkt förnimmer dess medinflytande i det politiska livet, men ej vet riktigt hur djupt detta söker sig.

Nunnorna, som under kommunens dagar rycktes ur klostren, ha blivit välbeställda borgarfruar.

Under "kommunens" dagar rycktes nunnorna ur sina kloster och fingo pröva på att vandra sin väg fram utan skyddande dok och kåpor. Första tiden utanför klosterportarna blev dem en svår prøvotid, icke minst till följd

Folktyper från "pustan".

av att de på gatan ständigt voro de övriga trafikanterna till stort nöje. Utan den vida nunnedräkten visste de nämligen icke rätt hur de skulle ta ut stegen och var de skulle göra av händerna, som de annars så bekvämt stieka in i sina vida ärmor. Men efter några månader funno många sig så väl i sin frihet att de helt togo sin Mats ur skolan och återvände ej till klostren utan påträffas nu som välbeställda fruar till jurister och köpmän.

Till lycka för kyrkan varade kommunen ju ej så länge att någon mera märkbar mausspilla hann förekomma. Sedan man läst dödsmassorna över de förlupna systrarna har klosterlivet åter glidit in i sina gängse former och man går att med fördubblad styrka befästa kyrkans makt.

Lekmannen berättar med bitterhet om den ungerska biskopen och magnaten, som ehuru bosatt i Rumänien

äger ofantliga markområden i Ungern, men trots detta vägrar tillmötesgå en begäran från en grupp mindre jordbrukare, vilka under kriget förlorat sina till biskopens mark angränsande små jordlotter — den nya gränsen drog nämligen rätt igenom deras by — att under en eller annan form erhålla ett mindre område av hans ansenliga ägor. I stället ser biskopen visligen till att hans advokat väljes som parlamentsledamot för denna trakt.

Det nuvarande styret skall bort, är den allmänna meningen; men ingen tors säga det — högt.

För en svensk är det förunderligt att se feodalismen ännu så djupt rotad hos ett folk som det ungerska, vilket ju annars är ett begävat och intelligent folk om det också icke kan säga sig stå främst i kulturellt avseende. Oerhört pinsamt berörd blir man så t. ex. att se tjänstfolket i Budapesthemmen med slavisk underdånighet kyssa gästens hand eller kjölfäll.

I folkets breda lager säger man sig med en mun vara ense om att det nu sittande styret skall bort. Horthy har kommit att inta ofantliga dimensioner. Folkfantasin malar i mustiga färger ut riksföreståndarens furstliga liv i den ståtliga kungaborgen, som motsats till den nöd och fattigdom som verkligen råder i de djupaste folkskikten. Vem det nu än är som yttar sig, den kända journalisten ur ett av stadens största liberala blad, arbetaren eller ämbetsmannen, hantverkaren eller den mindre köpmannen, alla komplettera sina uttalanden med att skyggt viska: "Detta vågar jag emellertid icke säga högt, ty då blir jag gripen, internerad, försvinner utan vidare. Om icke annat finner man på att blanda mig in i en rättgångsaffär, sak samma hur avlägsen från mig den än är. Domstolarna, tidningarna, alla äro sålda. Tjänstemännen äro så dåligt avlönade att de ej kunna motstå möjliga utsikter till befordringar och större inkomster. Folket är utan vapen. Det är straff på att ineha vapen. Samtidigt vimlar staden av militär." Det är som om alla fått en och sam-

Kristallklara

bli glasen vid diskningen, om Ni löser upp en smula Tomtens Tvättpulver i diskvattnet.